

Extra: Luontokohteet

Luonnon monimuotoisuus metsässä

Biodiversiteetti käsittää kaiken luonnossa havaittavan vaihtelun

Myös talousmetsässä on biodiversiteettiä, MUTTA talousmetsässä on luonnontilaa vähemmän

- Erirakenteisuutta
- Lahopuuta
- Palanutta puuta
- Harvinaisia luontokohteita ja lajeja

Lahopuu

- Lahopuulajeihin kuuluu paljon sieniä, jäkäliä, sammalia ja hyönteisiä, erityisesti kovakuoriaisia
- Linnuista tikat ja tiaiset kovertavat pesäkolonsa yleensä pystyyn kuolleisiin pötkelöihin
- Tikkojen hakkaamia koloja käyttävät myöhemmin pesäpaikkoina mm. helmipöllö, telkkä, liito-orava, leppälintu ja kirjosiippo
- Suomen metsälajeista noin ¼riippuvaisia lahopuusta
- Suurin osa tarvitsee järeää, maahan kaatunutta lahopuuta, monet lahopuulajit ovat hyvin erikoistuneita



Lahopuu

- Metsänhoitosuositukset alkoivat muuttua 1990-luvulla
- Noin 20 v aikana lahopuun määrä on Etelä-Suomessa kasvanut ja on nyt keskimäärin 4,5 m³/ha (1990-l lopulla 2,8 m³/ha)
- Luonnontilaisissa metsissä noin 20–130 m³/ha
- Lahopuun jättäminen talousmetsään ei vaadi erillisiä toimenpiteitä eikä aiheuta suuria kustannuksia
- Suuret määrät tuoretta kuollutta puuta voivat olla merkittävä tuholaisriski (lain mukaan kuljetettava pois)



Palanut puu

- 2003 Suomessa 1 734 metsäpaloa, keskimäärin 0,4 ha, suurin 105 ha
 - 2020/2021 suurimmat metsäpalot (yli 200 ha) yli 50 vuoteen
- Metsän luontainen paloväli vaihtelee mm. maaston ja ilmaston mukaan, vaihdellut jääkauden jälkeen välillä 100- yli 1000 v
- Ihmistoiminta lisäsi metsäpaloja satojen vuosien ajan, mikä on suosinut mäntyä
- Tällä hetkellä ihminen aiheuttaa mutta myös sammuttaa paloja
- Kulutus kallis ja työläs luonnonhoitotoimenpide, ei välttämättä tuota juuri lainkaan järeää palanutta puuta, vastaa luonteeltaan pintapaloa



Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt

- Luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi ja ovat pienialaisia ja usein metsätaloudellisesti vähämerkityksellisiä
- Varovaiset hakkuut ja uudistaminen ovat sallittuja, mikäli ne eivät vahingoita elinympäristön ominaispiirteitä
- Hoito- ja käyttötoimenpiteet tehtävä niin, että ominaispiirteet säilyvät
- Yleisesti kiellettyjä mm. kaikki maaperän muokkaamiseen ja kuivattamiseen tähtäävät toimenpiteet, avohakkuu, pienvesien perkaus ja metsätien rakentaminen
- Mikäli metsänomistajalle aiheutuu vähäistä suurempaa taloudellista menetystä, metsäkeskuksen tulee myöntää poikkeuslupa
- Pienialaisuuden ongelmana reunavaikutukset: viereisen kohteen voimakas käsittely muuttaa olosuhteita
- Suojavyöhyke kasvattaa kustannuksia nopeasti

Lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä enintään 0,5 hehtaarin suuruisten lampien välittömät lähiympäristöt, joiden ominaispiirteitä ovat veden läheisyydestä ja puu- ja pensaskerroksesta johtuvat erityiset kasvuolosuhteet ja pienilmasto



Suoelinympäristöt, joiden yhteinen ominaispiirre on luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen vesitalous:



Lehto- ja ruohokorvet



Metsäkorte- ja muurainkorvet



Letot, vähäpuustoiset suot



Luhdat

Kuvat: kasvio.avoin.juy

Rehevät lehtolaikut, joiden ominaispiirteitä ovat lehtomulta, vaatelias kasvillisuus sekä luonnontilainen tai luonnontilaisen kaltainen puusto ja pensaskasvillisuus



Kangasmetsäsaarekkeet, jotka sijaitsevat ojittamattomilla soilla tai soilla, joissa luontainen vesitalous on pääosin säilynyt muuttumattomana



Kallioperässä olevat tai kivennäismaahan uurtuneet, jyrkkärinteiset, pääosiltaan vähintään kymmenen metriä syvät rotkot ja kurut, joiden ominaispiirteenä on luonteenomainen muusta ympäristöstä poikkeava kasvillisuus



Pääosiltaan vähintään kymmenen metriä korkeat jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät



Karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto



Luonnonsuojelulain tarkoittamat arvokkaat luontotyypit

- Harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä, mutta silti arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle ja maisemansuojelulle
- Ei saa muuttaa niin, että ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu
- Muuttamiskielto tulee voimaan vasta asiasta säädetyn hallintomenettelyn jälkeen, alueellinen ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen kieltoon

Luontaisesti syntyneet jalopuumetsiköt, joissa vähintään 20 runkomaista jalopuuta hehtaarilla yhtenäisellä alueella



Pähkinäpensaslehdot, joissa pähkinäpensaita ainakin 20 kappaletta hehtaarilla yhtenä tai useampana lähekkäisenä ryhmänä yhtenäisellä alueella



Tervaleppäkorvet, luhtaisia (kosteita, tulvivia) tai lähteisiä



Hiekkarannat



Merenrantaniityt



Hiekkadyynit



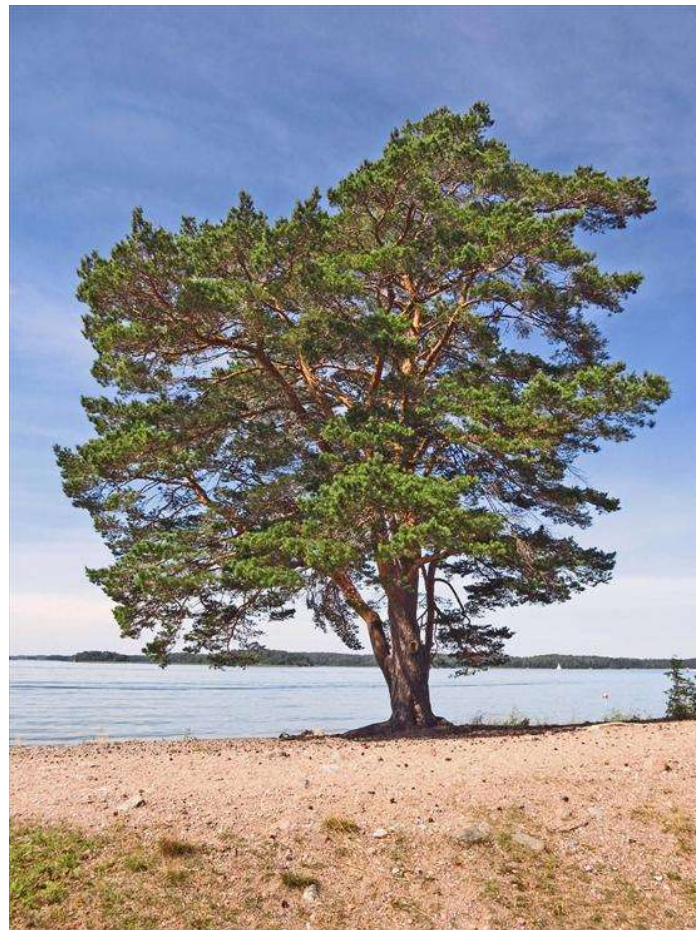
Katajakedot



Lehdesniityt, vähintään viisi lehdestettyä puuta hehtaarilla



Suuret maisemapuut (avointa maisemaa hallitsevia suuria yksittäisiä puita tai enintään viiden puun ryhmiä)



METSO-ohjelma

- Vapaaehtoinen metsiensuojeluohjelma
- Voidaan suojella joko määräaikaisesti tai pysyvästi tai myydä valtiolle suojelualueeksi
- Päätöksen tekee metsänomistajan tarjouksen pohjalta Metsäkeskus tai alueellinen ELY-keskus
- METSO:n kohteiksi soveltuvia, monimuotoisuuden kannalta merkittäviä elinympäristöjä ovat lehdot, runsaslahopuustoiset kangasmetsät, puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat, tulvametsät, harjujen paahdeympäristöt, maankohoamisrannikon monimuotoisuuskohteet, puustoiset perinnebiotoopit, kalkkikallioiden ja ultraemäksisten maiden elinympäristöt sekä muut monimuotoisuudelle merkittävät metsäiset kalliot, jyrkänteet ja louhikot

Muut arvokkaat elinympäristöt

- Eivät täytä metsä- ja luonnonsuojelulain vaatimuksia, mutta säilyttäminen sisältyy metsäsertifioinnin edellytyksiin
- Yleensä pienialaisia, muodostavat usein metsälakikohteiden kanssa yhtenäisiä elinympäristökeskittymiä
- Monimuotoisuudelle tärkeitä rakennepiirteitä kuten lahopuita, järeitä haapoja, jaloja ja muita lehtipuita sekä palanutta puuta
- Esim. vanhat luonnonsuojelullisesti arvokkaat metsiköt, harjujen paisterinteet, supat, ruohoiset suot, perinnemaisemien hakamaat ja metsäniityt
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaita ovat myös metsän reuna-alueiden vaihtumisyvyshyökkeet, ojittamattomat kosteikot ja painanteet sekä vesistöjen rannat, pohjavesialueet, lakimetsät ja vaara-alueet, petolintujen pesäpuut, pesäluolastot, uhanalaisten ja vaateliiden kasvien elinympäristöt

Uhanalaiset lajit

- Lakisääteisesti turvattavia lajeja ovat EU:n luontodirektiivin lajit, erityisesti suojeltavat ja rauhoitetut lajit. Vapaaehtoisesti turvattavia lajeja ovat muut uhanalaiset ja silmälläpidettävät lajit
- Luonnonsuojeluasetuksessa on lueteltu 2 667 uhanalaista lajia (11,9 % tarpeeksi hyvin tunnetusta lajistosta), joista 680 (vuodelta 2013) määritelty erityisesti suojeltaviksi. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeää esiintymispaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää
 - Suomen lajien uhanalaisuus - Punainen kirja 2019
- Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on rajannut esiintymispaikan ja tiedottanut siitä metsänomistajalle

EU:n luontodirektiivi

- Liite I: erityisen tärkeät luontotyytit, joille osoitettava suojelukohteita (Suomessa 69, joista 14 ensisijaisesti suojeltavia)
 - Metsäiset luontotyytit: keidassuot, vaihettumis- ja rantasuot, lähteet ja lähdesuot, luonnonmetsät, lehdot, jalopuumetsät, puustoiset suot, harjumetsät, hakamaat ja kaskilaitumet, metsäluhdat
- Liite II: tärkeät eläin- ja kasvilajit, joiden esiintymispaikoille perustettava suojelualue
- Liite IV: eläin- ja kasvilajit, jotka ovat tiukasti suojeltuja myös luonnonsuojelualueiden ulkopuolella
 - esiintymien /lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen/heikentäminen kielletty
 - metsänkäsittelyn kannalta liito-orava tärkeä laji, jolle oma ohjeistus

Luontokohteet

- <http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19961093#L3>
- [http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Luonto/Luontotyytit/Luonnonsuojelulain luontotyytit](http://www.ymparisto.fi/fi-fi/Luonto/Luontotyytit/Luonnonsuojelulain_luontotyytit)